Педагогічні КАДРИ

газета

ЗАСНОВАНА У ЖОВТНІ 1929 РОКУ

№ 1 (1629) СІЧЕНЬ 2013 РОКУ

НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА

Знакові події 2012 року для університету

Євро-2012

Позитивною стала участь студентів-волонтерів в обслуговуванні гостей та учасників футбольних баталій "Євро–2012". Висока компетентність, мовна підготовка, культура і моральність наших студентів відзначені подяками керівників держави і столичного міста Києва.

Конкурс "Учитель музики XXI століття"

Міжнародною акцією стало проведення мистецького конкурсу імені Дмитра Кабалевського, в якому взяли участь представники майже 15 країн світу.

Педагогічна Конституція Європи

Величезного позитивного розголосу набуло засідання Правління Асоціації ректорів педагогічних університетів Європи (м. Прага, Чехія), де було схвалено Проект Педагогічної Конституції Європи.

Ювілей Андрія Малишка

Всеукраїнський резонанс викликала реалізація низки заходів з відзначення 100-літнього ювілею нашого випускника, знаменитого поета Андрія Малишка. Ювілейний вечір, проведений у Національній філармонії, увійшов в історію культури.

Популяризація української мови

Вагомим вкладом у поширення та популяризацію української мови стало виконання доручення Президента держави та Міністра освіти і науки, молоді та спорту України щодо організації дистанційного навчання представників української діаспори, що проживають у Бразилії.

Підтримка драгомановців

Позитивно сприйнято в колективі вручення сертифікатів на володіння земельними ділянками у Вишгородському районі міста Києва майже 70-ти викладачам та співробітникам університету.

Конференція трудового колективу

У НОГУ З РОЗВИТКОМ ДЕРЖАВИ І СУСПІЛЬСТВА

НАЦІОНАЛЬНИЙ педагогічний університет імені Михайла Драгоманова – один з провідних вищих навчальних закладів України – впевнено та твердо крокує разом із суспільним прогресом і світовим розвитком. Це вкотре довів ректор вишу **Віктор Андрущенко** під час звіту на конференції трудового колективу вищого навчального закладу 11 січня 2013 року.

Ректор зробив огляд найбільш знакових заходів 2012 року, які засвідчують важливе місце і роль університету в житті не тільки галузі, але й суспільства загалом. На завершення доповіді Віктор Петрович акцентував увагу на декількох основних завданнях, в контексті виконання яких мають розгортатися інновації в навчальній і науковій діяльності, в системі міжнародної співпраці, у сфері соціальної роботи та управління:

"Першим з таких завдань є комплекс справ, пов'язаних з поширенням і зміцненням авторитету української мови. Поточний навчальний рік оголошено нами як "рік української мови і духовності". Тож давайте мобілізуємо всі ресурси і резерви для виконання завдань, прийнятих Гуманітарною Радою при Президентові України, й зробимо наш університет дійсним і головним джерелом мови, духовності і культури. Куратором виконання цього завдання я призначаю першого проректора ***Володимира Павловича Беха****.*

Другим важливим завданням на поточний рік є завдання підняття рівня наукових досліджень до рівня статусу університету як дослідницького. Нам слід паспортизувати усі наукові лабораторії й центри, підвищити відповідальність вчених спеціалізованих рад, привести у відповідність до нових вимог видання наукових збірників, розгорнути міжнародне наукове співробітництво. Цей напрям я прошу очолити проректора з наукової роботи ***Григорія Івановича Волинку****.*

Третім не менш важливим завданням є підготовка і проведення комплексу заходів до 180-річчя університету. Треба підтягнути всі підрозділи, навести ідеальний порядок у нашому домі, ввійти, а може й очолити, всі головні напрями реформування галузі, які пропонує до реалізації наше Міністерство. Цей напрям роботи прошу очолити першого проректора з організації навчально-виховної роботи та економіки ***Олега Семеновича Падалку****.*

Четверте завдання пов'язується із підготовкою до відзначення 200-літнього ювілею з дня народження Тараса Шевченка. Навчальний процес, наука, міжнародні зв'язки, виховна робота мають бути мобілізовані до утвердження духу Великого Кобзаря, його державницької позиції й українського світогляду. Організаційні обов'язки в цьому плані покладаю на проректора з науково-методичної роботи гуманітарних інститутів ***Богдана Івановича Андрусишина****.*

Нарешті – п'яте завдання, яке ми маємо реалізувати в поточному році, – повноформатне входження університету в Європейський освітній простір. Основою його реалізації є виконання амбітного проекту під назвою "Педагогічна конституція Європи". Уже в найближчий час проект треба представити Дипломатичному корпусу, акредитованому в Україні. До березня цього року провести "Всеукраїнську педагогічну раду", а у травні – Другий форум ректорів педагогічних університетів (м. Франкфурт-на-Майні, Німеччина). Потрібно терміново реєструвати нашу Асоціацію у європейських структурах, залучити до проекту найбільш вагомих і видатних гуманітаріїв Європи. Організацію діяльності в цьому напрямі покладаю на проректора з міжнародних зв'язків ***Володимира Григоровича Лавриненка"****.*

Під час обговорення звіту ректора з власними оцінками роботи Національного педагогічного університету імені Михайла Драгоманова та його керівництва виступили співголова Наглядової ради вишу, академік **Анатолій Толстоухов**, директор Наукової бібліотеки НПУ **Людмила Савенкова**, директор Фізико-математичного Інституту **Микола Працьовитий**, проректор з дистанційної освіти та інноваційних технологій навчання **Анатолій Кудін**, завідувач кафедри комп'ютерної інженерії Інституту інформатики **Володимир Сергієнко** та студентський ректор **Микола Давидюк**.

З повним текстом виступу ректора університету ви можете ознайомитись на сайті http://www.npu.edu.ua.

Вчена рада

До драгоманівської родини прибуло!

стор. 2

Турнір

Гра в шахи – "Королівська гра"

стор. 6

Педагогічний дует

Серця зливалися в дуеті...

стор. 7

Самоврядування

ЗВІТНА ПРОФСПІЛКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ

5 листопада 2012 року відбулася звітна конференція первинної профспілкової організації студентів Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

З вітальним словом перед учасниками зібрання виступив ректор НПУ імені М. П. Драгоманова **Віктор Андрущенко**, який вручив кращим студентам дипломи про надання іменних стипендій та привітав із наступаючим святом – Міжнародним днем студента.

З доповіддю про роботу профспілкового комітету за 2012 рік виступив голова профкому **Станіслав Цибін**. Він звернув увагу на соціальний захист студентів, оздоровлення, програми допомоги та іменні стипендії. Також на конференції було прийнято рішення збільшити розмір щомісячного членського внеску з 1 січня 2013 року для студентів, аспірантів і докторантів, що навчаються на денній формі, не менше 1,5% від стипендії та інших виплат. Для членів профспілки – студентів, аспірантів та докторантів, які не отримують стипендію і навчаються на контрактній основі, розмір членських внесків встановити в розмірі 1% від мінімальної стипендії.

Роботу профспілкового комітету за звітний період одноголосно визнано задовільною. На звітній профспілковій конференції були нагороджені грамотами голови профбюро та профгрупорги першого курсу за кращу мотиваційну роботу.

За інформацією сайту прес-служби КМОППОіНУ

Потенціал

Вітаємо доцента кафедри економічної і соціальної географії Інституту природничо-географічної освіти та екології, кандидата географічних наук, старшого наукового співробітника НАН України **МОЗГОВОГО Артема Анатолійовича** з присудженням Премії Верховної Ради України найталановитішим молодим ученим у галузі фундаментальних і прикладних досліджень та науково-технічних розробок за 2012 рік!

Вчена рада

ДО ДРАГОМАНОВСЬКОЇ РОДИНИ ПРИБУЛО!

18 грудня 2012 року усі драгомановці запам'ятають як одну з найвизначніших подій в історії альма-матер. Цього дня відбулося на перший погляд традиційне засідання Вченої ради Національного педагогічного університету імені Михайла Драгоманова. Лишень урочисті збори були присвячені врученню академічних мантій та дипломів почесних професорів друзям Драгомановської родини.

А саме – поету, перекладачу, літературному критику, громадсько-політичному діячеві **Дмитру Павличку**, доктору педагогічних наук, професору, дійсному членові НАПН України, заслуженому діячеві науки і техніки України **Нелі Ничкало** та українському літературознавцю, директору Інституту літератури імені Тараса Шевченка НАН України **Миколі Жулинському**.

З вітальним словом та вдячністю до гостей і присутніх звернувся ректор Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова **Віктор Андрущенко**. Почесну місію проголошення наказу про вручення академічних мантій оголосив перший проректор, професор **Володимир Бех**. Також на святі були присутні професори, директори Інститутів та гості.

У своїх виступах вже почесні драгомановці розповідали, хто і як підкорював науковий олімп. Так би мовити, ділилися досвідом. Також Нелю Григорівну, Дмитра Васильовича, Миколу Григоровича драгомановці урочисто попросили прочитати кілька лекцій для студентів, частіше приходити до вишу та дозволити вчитися у метрів мистецтва й науки. У свою чергу Віктор Петрович наголосив, що університет має чудову традицію видавати книги своїх почесних професорів, тому найближчим часом полички Наукової бібліотеки НПУ прикрашатимуть нові книги Нелі Ничкало, Дмитра Павличка і Миколи Жулинського.

Затишну атмосферу дарував Національний заслужений академічний народний хор імені Г. Верьовки, який зігрівав своїми піснями в зимову погоду.

Олександра ДУДКО, прес-служба університету

ВИСТАВКИ ПЕДАГОГІЧНОГО МУЗЕЮ УКРАЇНИ ПОПОВНЮЮТЬСЯ…

Нещодавно в Педагогічному музеї України міста Києва була відкрита велика експозиція, яка присвячена 105-й річниці з дня народження Михайла Семеновича Гриценка, дослідника історії української педагогіки, громадського діяча, доктора педагогічних наук, професора Одеського державного педагогічного інституту імені К. Д. Ушинського, а згодом – професора-консультанта лабораторії теорії та історії педагогіки НДІ педагогіки України.

На відкриття нової експозиції були запрошені представники Наукової бібліотеки НПУ імені М. П. Драгоманова: директор Наукової бібліотеки, заслужений працівник культури **Людмила Савенкова**, заступник директора **Тетяна Биткова**, завідувачка відділу бібліографії **Наталія Тарасова**. Працівники наукової бібліотеки внесли свій вклад у підготовку виставки, за що одержали подяку від керівництва Педагогічного музею України та Національної академії педагогічних наук України.

Пощастило відвідати Педагогічний музей та ознайомитися з виставкою й студентам III курсу Інституту іноземної філології університету, які прийшли з асистентом кафедри теорії та історії педагогіки **Оксаною Вознюк**.

Виставку відкрив директор Педагогічного музею України **Володимир Малюга**. Він відзначив, що надзвичайно приємно відкривати нові експозиції про видатних педагогів, які були справжніми сіячами доброго, вічного, які своєю подвижницькою працею досліджували теорію та історію педагогіки. Педагогіка – наука, яка ніколи не зупиняється на досягнутому: відкрито нові імена, події та ідеї, час не стоїть на місці, і ми ніколи не забуваємо тих, хто по краплині вносив нове в науку, хто прагнув завжди нести любов і доброту, щедрість своєї душі на вівтар рідної держави.

Про життєвий і творчий шлях видатного педагога та науковця розповів старший науковий співробітник музею **Валерій Харченко**. З великим захопленням і гордістю він розповів про те, як проводилися пошуки експонатів, документів та наукових праць в містах, пов'язаних з життям і творчістю Михайла Семеновича Гриценка. Біографія видатного педагога, на перший погляд, звичайна і проста, але згодом пізнаєш, скільки довелося йому перенести труднощів, перш ніж знайти своє, сокровенне в українській педагогіці.

Михайло Семенович Гриценко народився 7 листопада 1907 року в селі Великі Сорочинці (тепер Миргородський район Полтавської області) в сім'ї селянина-бідняка. В 1923 році, закінчивши семирічну трудову школу, вступив до Велико-Сорочинського педагогічного технікуму (колишньої Учительської семінарії імені М. В. Гоголя), після якого викладав історію і суспільствознавство в трудовій школі. З цього часу він обрав собі педагогічну професію назавжди і, не дивлячись ні на які особисті обставини, займався улюбленою працею все життя. У 1946 році він починає працювати у вищих навчальних закладах міста Одеси. Він вміло поєднує викладацьку діяльність з науковою роботою: найбільший науковий інтерес для Михайла Семеновича становить питання історії української школи та педагогіки. Тож і не дивно, що свою дисертацію він присвятив темі "Історія школи Української РСР (1917–1957 рр.)". Михайло Семенович розглядав розвиток школи у різні періоди її становлення, наводячи багато фактів з розвитку та організації школи. Його дослідження завжди викликають науковий інтерес у різних поколінь педагогів та істориків.

Випало на долю Михайла Семеновича і важке фронтове життя. У складі 3-ї Української Армії штурмував Будапешт, Відень, Прагу. За бойові подвиги нагороджений 18 орденами та медалями. Після війни знову приступив до своєї улюбленої праці, якій і віддав усе життя.

Особливо його цікавила українська школа, її розвиток, її видатні особистості; цікаво подається бачення виховання Тарасом Григоровичем Шевченком, який вважав, що грамота потрібна не лише багатим, а й простим людям. Крім того, він вважав, що для навчання дівчат потрібно більше духовності, краси і естетики. Навчальні посібники з педагогіки, над якими працював М. С. Гриценко, вивчали в педінститутах. Він був і відповідальним редактором, і автором 18 розділів посібника "Історія педагогіки", який вийшов у 1973 році. На той час цей посібник був однією з небагатьох ґрунтовних узагальнюючих праць з історії педагогіки, де відображено життя і діяльність видатних педагогів минулого. Усі праці М. С. Гриценка – це багатющий матеріал для дослідження, бо в ньому сама історія становлення української школи, досвід поєднання навчання та виховання учнів, періодизація історії народної освіти в СРСР, історія дитячого комуністичного руху на Україні (1917–1958 рр.) і навіть школа Української РСР в період Великої Вітчизняної війни.

До нинішнього часу педагогічна діяльність педагога М. С. Гриценка ще по-справжньому не вивчена і не досліджена, тому є можливість попрацювати і дослідити наукові обґрунтування талановитого вченого-педагога і чудової людини.

Крім наукової, М. С. Гриценко вів активну громадську роботу. Він неодноразово обирався депутатом селищної та районної Ради народних депутатів трудящих (1928 р., 1943 р.). В Одесі у 1960 році він очолював міське відділення Педагогічного товариства УРСР, а в 70-80 роках – кілька ветеранських організацій. Прикрашали груди ветерана педагогічної праці медаль А. С. Макаренка, медаль К. Д. Ушинського, знак "Відмінник народної освіти УРСР".

Він був серед людей до останнього свого подиху і пишався тим, що його праця завжди була потрібна людям. У січні 1992 року Михайло Семенович пішов з життя, але залишив по собі не лише добру пам'ять, а й 108 наукових праць, з яких ми черпали і будемо черпати цікаві мудрі думки про розвиток української освіти в різні періоди життя нашої держави.

Людмила БИСТРОВА-ДРОБОТ, працівник Наукової бібліотеки НПУ імені М. П. Драгоманова

Міжнародна науково-практична конференція

“ЕКОЛОГІЯ. ОСВІТА. НАУКА”

САМЕ в той день, який за прогнозами повинен був стати кінцем світу, відбулися **збори Міжнародної асоціації екологів університетів на базі Національного педагогічного університету імені Михайла Драгоманова**. Міжнародна громадська організація Міжнародна асоціація екологів університетів створена рішенням конференції від 21.12.2011 року.

Організація зареєстрована Державною реєстраційною службою України від 02.10.2012 року за № 1602 та має міжнародний статус. І, як зазначив радник, спеціальний уповноважений Прем’єр-міністра України, академік НАПН України, доктор філософських наук, професор, Президент асоціації Анатолій Толстоухов: *“Можливо, ми ще не на коні, але ми уже в законі”*.

Метою асоціації є задоволення та захист своїх законних соціальних, економічних, творчих, вікових, національно-культурних, спортивних інтересів, інтересів у галузі екології, охорони навколишнього природного середовища та збалансованого природокористування. Віце-президентом новоствореної асоціації став ректор Драгомановського університету, академік **Віктор Андрущенко**.

Цього ж дня, тільки годиною пізніше, відбулася Міжнародна науково-практична конференція “Екологія. Освіта. Наука”, метою якої організатори окреслили визначення стратегії розвитку екології, охорони навколишнього середовища та збалансованого природокористування. Порядок денний передбачав собою визначити основні напрямки роботи організації, обрання символіки, прийом нових членів у Міжнародну асоціацію та вручення посвідчень вже діючим членам.

Від Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України з питанням про майбутнє працевлаштування педагогів-екологів виступив науковий консультант Департаменту вищої освіти МОНМС, кандидат біологічних наук, доцент **Володимир Гуло**.

Також в ході пленарних доповідей виступила ректор Інституту екології економіки і права, завідувач кафедри позашкільної освіти НПУ імені М. П. Драгоманова, доктор педагогічних наук, професор, віце-президент асоціації **Олена Биковська** з питанням про підготовку майбутніх фахівців-екологів з додатковою кваліфікацією “викладач вищого навчального закладу”. За словами Олени Володимирівни, чимало сил було покладено для створення такої асоціації, але її існування дає беззаперечні можливості співробітництва кращих екологів усіх країн світу задля поліпшення екологічної ситуації в планетарному масштабі.

Урочисте зібрання закінчилось виданням сертифікатів.

Олександра ДУДКО,
світлини Юлії КОВАЛЬЧУК
прес-служба університету

Урочистості

НАГОРОДИЛИ ПЕРЕМОЖЦІВ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО КОНКУРСУ “СЛОВО ПРО МОГО ПЕРШОГО ВЧИТЕЛЯ”

У НАЦІОНАЛЬНОМУ педагогічному університеті імені Михайла Петровича Драгоманова вдруге відбувся **Всеукраїнський конкурс на кращий літературний твір “Слово про мого першого вчителя”, започаткований ректором, академіком НАПН України, членом-кореспондентом НАН України, професором Віктором Андрущенком.** На церемонію нагородження до вишу завітав **заступник Міністра освіти у науки, молоді та спорту України Борис Жебровський.**

Борис Михайлович привітав володаря Гран-прі конкурсу – учня 3-А класу Драбівської НВК “Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів імені С. В. Васильченка” **Максима Ситника** з Черкащини. Заступник Міністра пан Жебровський побажав переможцю нових успіхів і в навчанні, і в творчості та запросив на зустріч із молодими освітянами, вчителями, які нещодавно стали на стежку педагога та набрали для викладання перший клас. Поезія юного дарування, Максима Ситника, присвячена першій вчительці, стане для них чудовим прикладом важливості й потрібності вчительської професії для сучасного й майбутнього покоління, – переконаний Борис Михайлович.

Загалом Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України протягом усього конкурсу здійснювало підтримку й сприяння в його проведенні. Захід спрямований на піднесення професії вчителя. Розглядалися роботи учасників поза будь-якими віковими категоріями, фактично від 8 до 70 років. Вся Україна долучилася до участі, найактивнішими виявилися Черкаська, Київська та Чернігівська області. Майже з тисячі робіт членами журі на чолі з поетом, народним артистом України **Андрієм Демиденком** та проректором з навчально-методичної роботи гуманітарних інститутів **Богданом Андрусишиним** були вибрані кращі з кращих.

Другу премію та призи розділили між собою заступник директора з навчально-виховної роботи навчально-виховного комплексу №1 міста Тернополя **Галина Федун** і директор Рівненського державного коледжу економіки та бізнесу **Василь Романчук**. Третьокурсниця Інституту педагогіки та психології НПУ імені М. П. Драгоманова стала лауреаткою третьої премії та отримала нетбук від голови Київської міської організації Профспілки працівників освіти і науки України **Олександра Яцуня**. Також третю премію отримала учениця 10 класу Клішковецької загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів Чернівецької області і була нагороджена мобільним телефоном.

Подарунками та теплими словами учасників і лауреатів вітали голова Шевченківської райдержадміністрації **Сергій Зімін**, Президент Малої академії наук, доктор фізико-математичних наук **Олексій Довгий** та вся велика Драгомановська родина, студенти й директори інститутів, викладачі. Книги передав дипломантам співголова Наглядової Ради університету, меценат **Анатолій Толстоухов**, словесні вітання – співголова Наглядової Ради НПУ, Президент НАПН України **Василь Кремень**.

Річні передплати на газети “Освіта” та “Освіта України” для колективів шкіл, в яких навчають лауреати, подарували головні редактори видань і керівництво видавництва “Педагогічна преса”. Також традиційно в номінації “Симпатії газети “Педагогічні кадри” були відзначені найбільш творчі роботи.

Прес-служба університету

Міжнародна співпраця

У НПУ ПІДПИСАЛИ ТРИСТОРОННЮ УГОДУ

Нещодавно Національний педагогічний університет імені Михайла Драгоманова відвідав ректор Вищої лінгвістичної школи у Ченстохові, доктор **Цезари Вошінський.** Гість поспілкувався з ректором університету, академіком **Віктором Андрущенком** та проректорським корпусом стосовно можливої співпраці, відвідав Інститут соціальної роботи та управління, познайомився зі студентами.

У результаті перемовин очільники навчальних закладів і керівництво Корпорації “Українсько-польський центр академічних обмінів” підписали тристоронню угоду про співробітництво. У проекті плануються можливості паралельного навчання студентів у Вищій лінгвістичній школі в Ченстохові та отримання по закінченні навчання диплому Республіки Польщі за обраними напрямами. Ректор з Польщі в результаті знайомства з поважною історією НПУ та його масштабами сучасного розвитку запропонував драгомановцям створення спільної Науково-методичної ради провідних фахівців відповідних галузей обох навчальних закладів з уніфікації й узгодження навчальних планів та програм.

Широке застосування, за переконанням Віктора Андрущенка, знайде в такому навчанні впровадження у навчальний процес програм дистанційної освіти, а також спільне проведення наукових конференцій та видання відповідних часописів.

Колеги обмінялися спільними симпатіями й подарунками зі сподіваннями на майбутню плідну співпрацю.

Людмила КУХ,
прес-служба університету

До 80-річчя від дня народження

ІВАН ГОРБАЧУК: “Треба об’єднуватись і підтримувати незалежність”

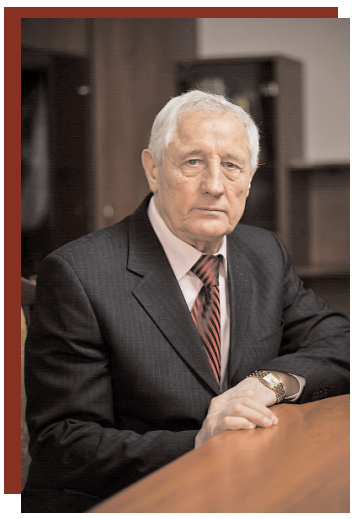

Якщо я молюсь чужою мовою, –
мої вуста промовляють, а серце спить
Апостол Павло

18 січня святкує ювілей відомий вчений-фізик, кандидат фізико-математичних наук, професор Іван Тихонович Горбачук. Зустріч з Іваном Тихоновичем пройшла в атмосфері взаєморозуміння, адже спілкування з людиною, яка має подібний життєвий досвід, дарує нові стимули для наукової і творчої діяльності.

– Іване Тихоновичу, як ви потрапили до Драгомановського університету?

– Це була непроста стежка. Народився в с. Батарея Березівського району на Берестейщині. У сім’ї був третьою дитиною з семи. Середню освіту отримав в Березівській школі № 1, що знаходилась за 25 км від мого рідного села. У 1952 р. закінчив середню школу і вирішив поступити на геолого-розвідувальний факультет Львівського політехнічного інституту. При вступі отримав трійку з твору російською мовою, тому не мав права на стипендію. Декан порадив дочекатись зимової сесії, успішно скласти її і тоді вже отримувати стипендію. Та через матеріальні нестатки змушений був категорично відмовитись і у жовтні цього ж року влаштувався вчителем 2-го класу в с. Подусьє. Мешкав на квартирі і таким чином до кінця навчального року вчителював всі дисципліни – від писання, математики до співів і малювання. Зараз, уже згадуючи, розумію, що багато чого бракувало в тому вчителюванні. Хоч я і мав на це право після середньої школи, та все ж досвіду бракувало. Найбільше мені подобалось вчителювати математику, а от заспівати насмілився лише через півроку після того, як почав вести заняття зі співів. Через рік я знову поступав до Львівської політехніки, вже на спеціальність “автомобілебудування” машинобудівного факультету. Екзамени склав на “добре” і “відмінно”, але не пройшов за конкурсом. Тому поїхав додому і почав працювати в колгоспі, а вже у квітні 1954 р. поїхав до Києва.

– Не можу не запитати – чому саме Львів, чому Київ? Звичайно, це найбільші міста і потужні університети…

– Однією з причин вибору саме цих міст було те, що в них перебував мій старший брат Василь. Хотілось бути десь поруч з ріднею. У рік, коли я тільки-но вперше поступав до Львівської політехніки, Василь закінчував навчання у Львівському національному університеті імені Івана Франка. Тоді він рік пропрацював у селі, а потім поступив в аспірантуру до Українського Науково-дослідного інституту педагогіки в Києві.

Коли я приїхав до столиці, то десь місяць шукав роботу і врешті-решт влаштувався на Подолі в Дніпровське басейнове управління вантажником на автомобілі. Займались перевозкою будівельних матеріалів. Жив у гуртожитку (приміщення колишньої “бурси” Києво-Могилянської академії), спочатку взагалі просто ночував у ліжку в коридорі. Та все ж, незважаючи ні на що, готувався до вступу в педінститут імені О. М. Горького. У серпні цього ж року успішно склав п’ять екзаменів і був зарахований. Чому саме сюди? Можливо, через те, що пропрацював у школі і відчув свою схильність до цього виду діяльності.

– Ви одружились у студентські роки. Розкажіть, будь ласка, детальніше.

– Так, це цікава сторінка життя. Я навчався разом з Людмилою в одній групі, але знайомство налагодилось під час роботи в колгоспі. Це було на початку другого курсу. А вже на четвертому – ми оженились. Тоді серед студентства такого не було заведено і офіційно не допускалось. Та все ж ми провели комсомольське весілля, на яке були запрошені і викладачі. Мешкали в гуртожитку, де зараз знаходиться Інститут історичної освіти нашого вишу. Кімната № 17 на першому поверсі, одразу при вході ліворуч. Наступної весни після весілля народився син Сергій. Нам надали маленьку кімнатку, типу ізолятора.

– Між часом завершення інституту і часом, коли ви почали в ньому ж працювати, є перерва майже десять років. Як складалось ваше життя в цей час?

– Після закінчення навчання у 1959 р. нас направили працювати в с. Плесецьке Васильківського району, де й минуло три роки. За цей час в Плесецькому встиг організувати вечірню школу, першим директором якої за сумісництвом і був. У 1961 р. народжується другий син – Олександр. У 1962 р. переведений на роботу в м. Ірпінь, де викладав фізику і математику. Паралельно завідував консультпунктом заочної школи робітничої молоді. А вже у 1967 р. перейшов на роботу на посаду інженера науково-дослідної лабораторії фізики дисперсних і полімерних матеріалів кафедри фізики КДПІ імені О. М. Горького. Отримував 70 карбованців. Через рік за рекомендацією завідувача кафедри фізики професора Віктора Павловича Дущенка вступив до аспірантури. Цікаво, що поступив на межі можливостей згідно з тодішнім законом. Тоді дозволялось поступати до 35 років, а мені якраз минав цей вік. Безпосередньо моїм науковим керівником був доктор хімічних наук, завідувач відділу фізико-хімії поверхневих явищ Інституту колоїдної хімії і хімії води Станіслав Самуїлович Духін. Працював, як і всі аспіранти, наполегливо від: 9^{00} до 23^{00}, іноді з ночівкою, однак тоді вкластись із захистом в три роки не можна було. Якщо людина протягом восьми років готувала кандидатську дисертацію, то це вважалось нормою. Я закінчив аспірантуру у 1971 р., а захистив дисертацію у 1974 р. з присвоєнням наукового ступеня кандидата фізико-математичних наук.

– Як ви почали викладацьку діяльність?

– У 1973 р. був прийнятий на роботу асистентом кафедри фізики і почав одразу викладати теоретичну фізику. Десь в середині листопада викладачка кафедри Світлана Яковлєва вийшла заміж і виїхала з Києва. Мені було доручено продовжити читати курс теоретичної фізики (електродинаміка і теорія відносності). Довелось мобілізуватись і повністю зануритись у підготовку до занять. Тоді я ще працював паралельно інженером кафедри. Після роботи їхав на квартиру, декілька годин відпочивав, а потім ніч готувався до лекцій. І вже зранку проводив заняття зі студентами. Таким у мене був початок викладацької діяльності. Довелось докласти вольових зусиль, вистояти і перемогти труднощі.

– Наскільки змінились функції профспілки? Адже у вас є досвід і бачення профспілки в радянський час і сьогодні.

– Радянська профспілка загалом була непоганою, бо була системно організована і націлена на підтримку людини праці, однак в той же час була вкрай заполітизованою (“приводний ремінь” партії). Профспілка в тій системі підпорядковувалась комуністичній партії. Сьогодні вона стала більш незалежною і демократичною. Звичайно, завдяки цьому її роль змінилась. Це стало помітним одразу після здобуття незалежності нашої держави. У дев’яностих роках були проблеми з виплатою заробітної платні, матеріальні труднощі, і профспілкою проводились протести. Неодноразово в парку імені Тараса Шевченка збиралась велика кількість людей, що вщент заповнювали всю вул. Володимирську. Люди відстоювали свої правові і соціальні інтереси, з профспілками рахувались. Через деякий час вплив профспілок послабився, вони почали втрачати авторитет. Хоча зазначу, що Київська профспілка ще і зараз працює на гідному рівні. Взагалі профспілка – це місце, куди працівник може завжди звернутись з питанням, яке його непокоїть, і в рамках можливого цьому працівнику допомагають. Сьогодні потрібно виходити на європейський рівень, коли робота спрямовується саме на людину, а не на систему. Адже якщо ми не будемо відстоювати інтереси людини, то тоді навіщо профспілка? Радію, що ректор університету Віктор Петрович Андрущенко, маючи величезний досвід роботи на державних посадах, розуміє роль громадських організацій, тому він підтримує діяльність профспілок викладачів, студентів, ветеранську організацію, студентську Раду.

– Колеги знають вас як патріотично налаштовану людину. Як Вам було з цією рисою в радянські часи?

– Ситуація цікава тим, що я народився в західній Білорусії. Територія, де я народився, загалом була україномовною. Звичайно, був діалект, але по суті ми спілкувались українською і співали українські пісні. А ось у школі вивчали білоруську і російську. Мій принцип полягає в тому, що я живу в Україні, тут моя сім’я, і зобов’язаний робити все як найкраще для цієї держави, народу, землі. Як можна жити в цьому краї і його ганьбити? Це ж значить сам себе ганьбиш! Треба об’єднуватись і підтримувати незалежність і свободу. Переконаний: якщо не поважати країну, то складно буде реалізуватись самому. У країні і державних установах має бути єдина державна мова, але і не має бути заборон у вільному мовному спілкуванні. Всі культури гідні уваги, і треба шанувати і польську, і англійську, і російську. Це тільки прикрашає людину і державу. Однак мова і культура нації, назву якої носить держава, мають бути пріоритетними.

– Сформулюйте, будь ласка, свої три життєві принципи.

– Перший принцип – це жити по правді. Люди іноді думають, що можна схитрити, обманути, викрутитись, і це добре закінчиться, але це не так. Якщо людина відкрита і говорить правду, то її думки і позиція є однозначними, а якщо хитрить, говорить не те, що думає, то її так і сприйматимуть, соціум дає точні оцінки. Звичайно, не можна прожити без інтимного і чогось особистого, але тоді вже краще змовчати. Другий принцип – повага до людей, робити добро і ставитись до них з розумінням. Третій – працьовитість. Як казав колись професор Іван Євгенович Шиманський: “Все, чого ми досягаємо в цьому житті, – завдяки здоров’ю”. В царські часи, коли студенти закінчували навчання в університеті, їм писали характеристику. Якщо людина мала схильність до наукових пошуків, їй писали: “Фізично здоровий. Може займатись наукою”. Веду до того, що педагогічна і наукова робота пов’язана з перевантаженнями, а це потребує здоров’я. Тільки працьовитістю і працездатністю можна досягати вершин у своїй справі.

– Працьовитість для вас, мабуть, є головним принципом?

– Хочеться, щоб все було в нормі і був порядок, як в кожної людини, так і в суспільстві, хочеться, щоб робилась реальна справа. Інакше наступає хаос. Ентропія – це фізичне поняття, але воно стосується і суспільних речей. Велика ентропія – це коли суспільство неорганізоване, хаотичне, несистемне. Потрібно, щоб суспільна ентропія спадала. Наприклад, якщо підвищувати температуру в кімнаті, де ми зараз знаходимось, то молекули почнуть рухатись швидше і зростає ентропія, а коли охолоджувати, то сповільнюють рух, і при абсолютному нулі температур поступальний рух припиняється.

– Що ж краще – рух чи спокій?

– Безумовно, рух. В природі абсолютний рух, як і абсолютний спокій, відсутні. Тому треба прагнути, щоб ентропія була в певних межах. Повинна бути гармонія.

– Чим для вас є Драгомановський університет?

– Можу сміливо сказати, що він для мене є другою домівкою. Протягом всього часу роботи завжди хотілось своїми здобутками його лише прикрашати. Сподіваюсь, в мене це трохи виходило. Серед таких здобутків можу назвати багатотомник “Загальний курс фізики”. Чому ми взялись за його написання? З 1997 по 2004 рр. я був головою Комісії з координації роботи вищих навчальних закладів м. Києва з гуманітарних питань при Київській міській державній адміністрації і Раді ректорів Київського вузівського центру, яка займалась сприянням впровадженню української мови як державної в усі сфери діяльності київських вишів. В поле зору комісії в той час входило 112 ВНЗ 1-4 рівнів акредитації. Тоді ми багато їздили по університетах м. Києва, і нам жалілись на відсутність україномовних підручників та словників. Це і стимулювало роботу в цьому напрямі. То була велика і копітка робота, але вийшло унікальне видання.

– Яку мрію ви хочете втілити?

– Уважніше подивитись на світ Божий! Мій брат Василь, професор, працював в різних вишах, зараз на пенсії, інколи говорить: “Хоч би Бог дав ще кілька років, щоб записати намріяне”. Так само і в мене. Хочеться побачене і пережите в житті викласти на папері, підвести підсумок набутого досвіду. Тим паче на наших очах відбулось багато унікальних історичних подій. На жаль, зараз не вистачає часу. В цьому році маємо подати до друку п’ять навчальних посібників. До речі, брат все ж зайнявся творчою діяльністю.

– Ваші побажання колективу.

– Сьогодні адміністрація університету на чолі з Віктором Петровичем Андрущенком системно працює над підняттям авторитету нашого закладу на державному і міжнародному рівні. І я переконаний, що він реалізує все задумане. Вже маємо вагомі здобутки – Асоціація ректорів педагогічних університетів Європи, часопис “Європейські педагогічні студії”, “Педагогічна Конституція”, Міжнародний університет. Це достойні ідеї, і хотілося б, щоб все це втілилось якомога раніше і в повному обсязі. Ми будемо всіляко сприяти цьому.

Хочеться також побажати, щоб оплата праці відповідала затратам. Спеціалісти порахували, що одна публічна лекція за затратою внутрішніх ресурсів людини (психічних, фізичних) відповідає восьмигодинному робочому дню. Наші викладачі нерідко проводять дві-три лекції в день. Недаремно професор Микола Іванович Шкіль, виходячи після занять, іноді говорив: “Аж сорочка мокра”. І це правда. В нас непроста і дуже відповідальна робота.

Спілкувався Сергій РУСАКОВ

НАТАЛІЯ МОЗГОВА: “Людина – безмежне творіння, і її неможливо обмежити”

Про героїзм батьків, становлення світогляду і людські чесноти, філософську освіту і сучасний Київ ви можете прочитати в інтерв'ю з доктором філософських наук, професором кафедри філософії Наталією Мозговою.

– Ваш батько – Григорій Савович Шупик – Герой Радянського Союзу, який здійснив 249 успішних бойових вильотів. Як вам було зростати з усвідомленням, що ваш батько – справжній герой?

– Коли я була маленькою, то не розуміла величність його подвигу. Знала, що він брав участь у війні, щовечора він розповідав різні історії з цього періоду свого життя. Але у першому класі я почала усвідомлювати за захоплюючою реакцією своїх однокласників, що мій батько – справжній герой. А ще у 1965 р. тодішній генсек КПРС Леонід Брежнєв вперше офіційно запровадив зустрічі однополчан Великої Вітчизняної війни, бо до того протягом двадцяти років святкування Дня Перемоги відбувалось якось напівтаємно, а зустрічі однополчан загалом не вітались. І тоді вперше за 20 років саме батько організував зустріч однополчан у Києві. Приїхали фронтовики з Франції, Москви, Ленінграда, Казані, Свердловська, Ульяновська, Тюмені, Ташкенту, не кажучи вже про міста України. На все життя запам'ятався момент, коли біля пам'ятника Богдану Хмельницькому кожен з фронтовиків, а їх було разом із сім'ями більше 130, підходив до бойового полкового знамені, схилявся на коліно і цілував його. Це дуже вразило мене як дитину і запам'яталось на все життя. Тоді я відчула, чим мій батько, якщо так можна сформулювати, відрізняється від інших. Він щороку приходив з усіма орденами і нагородами виступати перед моїм класом, його запрошували і в університет, коли я там навчалась. Потім вже приходив виступати і до мого сина у школу.

– Як складалась доля вашої матері у військовий час?

– Матір, на жаль, залишалась у Києві протягом усієї війни. За два тижні до початку війни батька перевели у військову частину в Дніпропетровській обл., і він мав приїхати забрати її разом з моїм старшим братом, якому на той час було півтора роки. Але вночі 22 червня страшний шквал вогню знищив в одну мить аеродром у Бучі, де в цей час лишалась моя мати з дитиною. Жоден літак не встиг піднятись у повітря. Почалася паніка. Матір опинилась в ситуації, коли її вже виписали зі старої військової частини (як члена сім'ї) у Бучі, але не приписали до нової. І вона опинилась “нічийною”, а евакуація здійснювалась за принципом “закріплення за місцем роботи”.

В першу ж ніч військових подій у Бучі почали говорити, що Київ вщент спалений німцями, а в місті мешкали її матір і бабуся. Тому вона, залишивши дитину з жінками у Бучі, побігла, бо потяги, звісно, вже не ходили, по залізничним коліям до міста. Її бабуся і матір жили за сучасною адресою бульвар Тараса Шевченка № 1, де і пережили увесь жахливий час війни. Матір бачила, як палав Хрещатик, а на місці, де сьогодні розташований пам'ятник Володимиру Леніну, знаходилась шибениця, де страчували канібалів, які в той час нерідко з'являлись у місті. Мамину рідну сестру забрали у Німеччину, і вона там загинула. Першу і найбільш люту морозами зиму мати ходила обмінювати речі, одяг на продукти на лівий берег Дніпра. А вже після війни вона брала участь у відбудові Києва і безпосередньо Хрещатика. Зараз вже мало хто знає, що перебувати на окупованій території – це у післявоєнні роки аж до кінця 80 рр. минулого століття була серйозна “чорна пляма” у біографії. А батько, прийшовши з фронту, протягом всього життя свого казав, що мамі, а не йому треба було присвоїти звання Героя Радянського Союзу, оскільки живих фашистів з літака він майже не бачив, а от вона попадала і в облави, і неодноразово стояла під дулом німецького автомата.

– Кого в дитинстві більше любили – батька чи матір?

– У дитинстві я більше любила батька, але вже з часом, коли сама стала матір'ю, то дещо переглянула свої погляди. Можливо, це ще через те, що матір раніше померла, ніж батько. Батько лишився зі мною і помирав дуже важко, лежав паралізованим п'ять з половиною років, може ще й тому зараз лишилось більш зворушливе ставлення саме до страждань мами.

– Літак вашого батька двічі збивали, двічі він був поранений, але щоразу повертався до рідного полку. І при поверненні в полк він писав на фюзеляжі літака свій № 13 і піднімався в повітря. Можемо припустити, що він не забобонний…

– Я б сказала, що він, навпаки, був забобонний, бо коли сідав за штурвал іншого літака, його неодмінно збивали. Коли хтось інший сідав за штурвал його літака – його теж збивали. Хоча, напевно, тут багато що залежить від відчуття бойової техніки, і це, мабуть, відігравало переважне значення. Але факт залишається фактом.

– Що б ви написали на своєму життєвому літаку? З яким девізом живете?

– “Бути, а не здаватись”. Російською мовою це звучить як “Быть, а не казаться”. Не бути фальшивою людиною, яка є нещирою.

– Ви пряма людина?

– Загалом я сором'язлива людина, але якщо мене щось “допече”, то можу наговорити зайвого і у вічі. Не знаю, чи це є перевагою, чи недоліком мого характеру. Мабуть, недоліком.

– Психолог Ерік Берн запевняє, що будь-яка людина має риси маленької дитини. Які риси дитини ви маєте?

– Погоджуюсь з цією думкою. Мені здається, що ми приховуємо за набутими протягом свого життя “ролями” себе справжніх, а найбільш справжніми ми були у дитинстві. Як це часто буває, нашаровування набутих “слоїв” відбувається для того, щоб сховатись і вберегтись від душевного болю, якого нам завдає життя. З рис дитини в мене, мабуть, до сих пір залишилась така риса, як образливість. Хоч це і суто дитяча риса, і про неї знають лише найближчі, але мені й досі дуже важко навчитись не ображатись хоча б на якісь дрібні речі.

– Ви сильна людина і маєте потужну харизму. Як-то кажуть, що нас не вбиває, робить нас сильнішим. Що вас зробило сильною?

– Власні помилки і невдачі. Мені доводилось їх немало долати.

– Людина живе, як сказав би М. Гайдеггер, в стихії своєї чотирикутності: зберігаючи для себе землю, небо, божественне і смертне. Скільки кутів у вашому світогляді і які вони?

– Я люблю число чотири, але переконана, що не можна якось обмежити людину. Адже ми самі інколи не знаємо, що очікувати від себе, – запевняємо, що не будемо робити щось, але все одно робимо. Людина – безмежне творіння, і її неможливо обмежити. Що лежить в основі мого світогляду щодо людських рис? Щирість, честь і чуйність. Ніколи не вміла прощати зраду. Хоча розумію, що ця категоричність – це риса молодої, а не зрілої і мудрої людини. А це означає, що в деякій мірі я, мабуть, так і лишусь дитиною чи підлітком. Ці риси відшукую і в інших людях. У перші десять секунд відбувається “сканування” людини. Ми в цей час навіть не розуміємо цей процес, але саме тоді відбувається усвідомлення: чи приємна нам ця людина, чи ні. І зі свого досвіду скажу, що найбільш правильне враження – це перше враження.

– Ви вірите в кохання з першого погляду?

– Ні. Принаймні зі мною такого ніколи не ставалось. Для того щоб закохатись, треба чимось вразитись, має відбутись щось таке, що тебе “пройме” у тій людині, певний катарсис. З першого погляду може “пройняти” лише зовнішня краса. Але чого вона варта, якщо немає внутрішньої краси?

– У рамках європейської філософсько-культурологічної парадигми “Memorial Studies” виділяється два типи культур – “культура пам'яті” та “культура забування”. Який, на вашу думку, сьогодні переважає тип культури?

– На жаль, “забування”. Як приклад можна навести сучасний Київ – він стає містом без історії і традиції, містом без обличчя. Мені подобається, що у Західній Європі в кожному старовинному замку обов'язково “мешкає” привид, який пов'язаний з якоюсь легендою. І цими легендами і привидами європейці пишаються. А в нас реставрація – це знести “під нуль”, а потім побудувати начебто схожу будівлю, але в цих “новоделах” в принципі ніколи не може з'явитися привид.

– На думку прийшли рядки з книжки Карлоса Кастанеди, де Дон Хуан вчив Карлоса, що потрібно знайти своє місце, на якому тобі буде зручно і добре. Яке ваше улюблене місце в Києві?

– З дитинства в мене любов до балконів з плетеними металевими бортиками, якими колись вирізнявся Київ. Тривалий час не могла зрозуміти, звідки в мене це. Та одного разу проходила повз будинок в Михайлівському провулку, де я народилась, і побачила, що навпроти нього знаходиться будівля саме з такими плетеними балконами. Мабуть, вони були одними з перших, що я взагалі побачила в житті, і це відклалось у підсвідомості. З місць для мене особливі – Андріївський узвіз і Малопідвальна вулиця. За словами Михайла Булгакова – це “найбільш дивовижна вулиця на світі”. Коли у мене якісь негаразди і треба звільнитись від зайвих думок, я обов'язково їду на Андріївський узвіз. Це особливе місце. Крім того, на Замковій горі, що поруч з Андріївським узвозом, я віднайшла могилу Петра Івановича Ліницького, про якого писала кандидатську дисертацію. Я знайшла в архіві згадку про його поховання в цьому місці і разом з дітьми і братом вирушила його шукати. Через деякий час ми знайшли надгробок Петра Івановича.

Взагалі, варто пройти тими вулицями, якими біг поранений Булгаков-старший. Історією Київської духовної академії я, мабуть, почала займатись саме через Михайла Булгакова, а вже потім до цього додалась краса старого Києва і дослідницький інтерес.

– На що, на вашу думку, ми маємо звернути увагу в академічній та університетській освіті XIX – початку XX ст. і впровадити в сьогоденні?

– Я б виділили дві позиції: відданість своїй справі та високий професіоналізм. Хоча вони одне від одного є невід'ємними. Мені потрапили архівні документи, де описується їхнє життя після революції, коли вони стали непотрібними – це жахлива трагедія наприкінці життя, та незважаючи ні на що, вони залишались філософами-професіоналами, які були віддані своїй справі.

Щоправда, тут слід сказати, що тоді людина могла повністю зануритись у свою справу і займатись лише нею. Булгаков-старший – яскравий приклад цього. Він був кабінетним професором і займався виключно наукою. Але ж тоді професор міг забезпечити велику родину і найняти прислугу, а сьогодні слід “крутитись” ще на інших підробітках, щоб заробити якусь копійку і прогодувати сім'ю.

– З ким із великих історичних особистостей ви б хотіли зустрітись, якби була така можливість?

– Звичайно, це професори, життєвий шлях яких я досліджувала як науковець – Петро Іванович Ліницький, Орест Маркович Новицький, Памфіл Данилович Юркевич, Петро Семенович Авсенєв. Які були яскраві особистості, кожен вирізнявся якимось неординарним захопленням чи заняттям, не говорячи вже про їх професіоналізм!

– Вони вам близькі за духом?

– Так, і навіть більше – я вважаю їх у певному сенсі своїми янголами-охоронцями. Коли відбувався захист докторської дисертації, то подумки зверталась до них, і вони мені допомогли. Взагалі, я багато відповідей на свої життєві запитання віднаходила в їх працях, які вирізняються чіткістю, прозорістю і простотою. Навіть у методиці викладання я багато що запозичила саме в них. Дуже багато допомогла відчути їх як особистості робота в архівах. Коли відкриваєш зошити з їх записами, нотатками, навіть зі сповідями, з їх малюнками на полях, то, повірте, дізнаєшся про них набагато більше, ніж з їх філософських трактатів. Адже будь-яка філософська концепція, вважав Фрідріх Ніцше, це насамперед сповідь її автора. І це дійсно так.

– Чому ви пішли вчитись на філософський факультет?

– З дуже банальної причини. Таке теж інколи трапляється. Хоча, я впевнена, що нічого випадково не відбувається. Я хотіла поступати на історичний факультет, але там був великий конкурс, тому подала на філософський. Врешті, виявилось, що на філософському був ще більший конкурс. Але я його пройшла і була зарахована на навчання. І жодної хвилини життя ніколи не шкодувала. Одразу зрозуміла, що мені це цікаво і завжди цікавило, але я до того не розуміла, що це і є філософія. До речі, директор Інституту філософської освіти і науки професор Іван Іванович Дробот багато років мені говорить, що я мала стати істориком, а не філософом. Він має рацію, бо як професіонал, знайомлячись з моїми працями, відчув мої уподобання. Я і є не теоретик-філософ, а історик філософії, а це дещо різні речі.

– Чим відрізняються студенти-філософи вашого покоління і сьогоднішні?

– Якщо розглядати сам феномен студентства, то нічим. Таке ж веселе і запальне. Молодість є молодість. Хоча слід сказати, що все ж в нас було більше поваги до професури, ніж сьогодні, що рівень освіченості впав. Але може, це все в мені говорить вічний конфлікт поколінь “батьків і дітей”. Також нове покоління не боїться експериментувати зі своїм життям. Наприклад, пропрацювавши десь років п'ять-десять, вони можуть раптово вирішити “почати життя” спочатку. І це, на сьогодні, прекрасно. Для мого покоління це було неприйнятно, бо ми зростали в часи, де зміни вкрай рідко відбувались.

– Кому протипоказана філософська освіта?

– Прагматикам і цинікам. Думаю, що філософ має бути романтиком. Філософія дозволяє побачити все в динаміці і розвитку, побачити на всьому його кінцевість. Це великий дар. Але не кожен може це витримати. Тут допомагає втримати, крім романтизму і певної дитячості, ще й життєва мудрість, яка з'являється з часом.

Хочу відзначити, що велику роль у становленні мене як спеціаліста у своїй галузі відіграло навчання на філософському факультеті Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Саме там я була назавжди “прищеплена” філософією, але цього було замало. Треба було надалі вчитись і ставати все кращим і кращим професіоналом, як науковцем, так і викладачем. І тут найвагомішу роль у процесі “відшліфовування” професіоналізму як мене, так і моїх товаришів по кафедрі (професор Ігор Геннадійович Немчинов, доцент Володимир Олександрович Дорошкевич, доцент Богдан Костянтинович Матюшко) відіграв наш завідувач – професор, проректор з наукової роботи Григорій Іванович Волинка. Своїм власним прикладом і відношенням до наукової роботи, своїм чуйним ставленням до кожного з нас і загалом до колективу кафедри він з нас “ліпив” і продовжує “ліпити” вже з молодого покоління справжніх професіоналів. Серед молоді хотілося б відзначити таких викладачів, як доценти Надія Богданівна Адаменко, Тетяна Петрівна Глушко, Людмила Анатоліївна Облова.

– Який найнезвичайніший подарунок ви отримували?

– Мене найбільше вражають ті подарунки, на які людина витратила свій власний час і свої зусилля. Якось двоюрідна сестра подарувала мені скатертинку, яку власноруч вишила, і мене це надзвичайно вразило, бо людина думала про мене і кожного вечора потроху працювала над своїм витвором для мене. А ще вражають несподівані подарунки, які не стосуються жодних свят чи дат.

– Ваші побажання колективу.

– Побажаю завжди бути в науковій, тобто професійній формі. Будемо ми в професійній формі – буде відповідно і студент у формі, тобто набувати знань і ставати професіоналом, і навпаки. Це взаємообумовлений процес, який викристалізує у майбутньому високий професіоналізм у сьогоднішніх студентів.

Спілкувався Сергій РУСАКОВ
Фото Геннадія ЦЕЛКОВСЬКОГО

Турнір

ГРА В ШАХИ – "КОРОЛІВСЬКА ГРА"

СЬОГОДНІ в Україні цьому виду спорту приділяється серйозна увага. Та це й не дивно, бо в листопаді 2011 року Президент України **Віктор Янукович** рекомендував ввести в програми середньої школи та вищих навчальних закладів факультативні заняття з шахів, щоб наші діти та молодь розвивали свої інтелектуальні здібності, а 20 липня 2012 року вперше наша країна відзначила День шахіста. Інтерес до цієї давньої і цікавої гри виховують у ВНЗ Одеси, Харкова, Києва (НПУ імені М. П. Драгоманова).

Вже в грудні 2011 року з ініціативи ректора університету академіка **Віктора Андрущенка** були проведені командні змагання на "Кубок ректора", в яких брали участь всі підрозділи університету. Серед 16 команд першість виборола команда ректорату. Вони і стали першими володарями головного спортивного трофею.

На початку 2012 року в гуртожитку № 3 була обладнана спортивна кімната для занять з шахів та шашок. А вже в березні на загальних зборах любителів гри в шахи була створена добровільна громадська організація "Шаховий маг", яка 27-29 березня провела чемпіонат з класичних шахів серед чоловіків (студентів, викладачів, співробітників). Першим офіційним чемпіоном університету став майстер ФІДЕ, викладач кафедри культурології інституту філософської освіти і науки **Сергій Ставрояні**.

З метою налагодження навчально-виховного процесу та підвищення інтелектуального рівня студентів та молоді на кафедрі Інституту інформатики готується до друку посібник "Учимся играть в шахматы". Автор – КМС України з шахів **Леонід Дробот**, технічний редактор – старший викладач **Сергій Оніщенко**.

Цікаво і змістовно був організований шаховий турнір на "Кубок ректора" і в цьому році 21 грудня, бо змагалися не лише наші команди, також були запрошені гості з інших вищих навчальних закладів. Наші спортсмени зустрілися за шахівницями з командами Міжнародного університету розвитку людини "Україна" та Харківського

Драгомановська команда переможців

національного університету імені В. Н. Каразіна.

Згідно "Положення" боротьба проходила за Олімпійською (кубковою) системою. Абсолютним переможцем турніру стала збірна команда Харківського НУ імені В. Н. Каразіна, в складі якої виступали МС **Ірина Андренко** та три КМС України – **Євген Скок**, **Роман**

Нагородження переможців команди з Харкова

Лучанінов, **Олег Лазоренко**. Вони нагороджені спеціальним кубком для гостей. Головний приз змагань, перехідний кубок ректора, вже вдруге залишився за командою ректорату в складі директора Інституту магістратури і аспірантури професора **Володимира Савельєва** (капітан команди), українського мовознавця, академіка, завідувача кафедри української мови Інституту філології нашого університету **Марії Плющ**, академіка Національної академії наук України, всесвітньо відомого історика **Петра Толочко** та доцента кафедри психокорекційної педагогіки Інституту корекційної педагогіки та психології **Миколи Кота**.

Третє призове місце в запеклій боротьбі здобула збірна команда Фізико-математичного інституту . Вітаємо призерів **Юрія Горбового**, **Олександра Янюка**, **Анатолія Онищука** та **Надію Рожкову**. Всі гравці команд призерів нагороджені медалями та грамотами спортивного клубу "Олімп".

Високих стартів в новому 2013 році, і хай щастить всім, хто долучився до цієї чудової мудрої гри!

Людмила БИСТРОВА-ДРОБОТ, головний секретар змагань

Освітньо-музичний цикл

МИНУЛЕ У НОВОМУ ФОРМАТІ

АКТИВНИЙ київський ритм життя виснажує і забирає безліч часу, тому багато хто звик проводити вихідні пасивно і одноманітно. Але кожен, хто прагне приємного і культурного відпочинку, мав можливість восени цього року відвідати освітньо-музичний цикл "Перший християнський князь", який проводився Інститутом філософської освіти і науки та Інститутом мистецтв у Церкві Св. Миколая на Аскольдовій могилі. Вечори проходили в теплій і спокійній атмосфері, де самі стіни налаштовують на гарний настрій і правильне сприймання того, що звучало. Хочеться зазначити, що особливістю цього заходу є абсолютно новий і до цього не практикований в Україні формат проведення: лекційний текст чергується з музичним та вокальним супроводом.

Заходи проводились в останню неділю кожного місяця. Протягом осіннього семестру відбулись лекції "Князь Аскольд: погляд крізь віки", "Диво у Влахерні", "Від Аскольда до Володимира", "Аскольд у літописних джерелах". Лектор, магістрант релігієзнавства НПУ ім. М. П. Драгоманова **Сергій Савченко** торкнувся у своїй лекції таких тем: постать князя Аскольда, найпершого хрестителя Русі, роль княгині Ольги у християнізації Русі та її дань ушануванню пам'яті Аскольда, релігійна реформа Володимира Великого та ін. Лекція викликала значне зацікавлення, очевидно, що кожен з присутніх і гостей відкрив для себе щось нове з давньої історії нашої Батьківщини.

Професійне музичне виконання лекції супроводжували соліст-органіст Національного будинку органної і камерної музики України, народний артист України **Володимир Кошуба**; соліст оркестру Національної опери України імені Т. Г. Шевченка, заслужений артист України, професор **Броніслав Щуцький** (скрипка-альт); провідний концертмейстр Національної музичної академії імені П. І. Чайковського **Анна Томасишин**, камерний оркестр та хор регентів Інституту мистецтв НПУ імені М. П. Драгоманова; хор "Алітея".

Проект відбувається за підтримки ректора університету академіка **Віктора Андрущенка**. Автори проекту – директор Інституту філософської освіти і науки професор **Іван Дробот** та митрофорний протопресвітер отець **Ігор Онишкевич**. Куратор проекту – культуролог та аспірант **Сергій Русаков**.

Можна з упевненістю стверджувати, що надзвичайно приємний недільний вечір в затишній атмосфері провели всі, хто завітав сюди.

Зустрічі організовані двома потужним інститутами Драгомановського університету з нагоди 1130-річчя від дня пам'яті князя Аскольда-Миколая. Таким чином, ми маємо можливість корисно провести дозвілля в історичному місці, поєднати особисте культурне збагачення в освітньому і естетичному плані з можливістю просто поспілкуватися за чашкою кави і завести нові знайомства, а після цього з приємними враженнями прогулятися вечірніми київськими вулицями. Освітньо-музичний цикл буде продовжений на весняний семестр, тому можемо з упевненістю сказати, що нас попереду чекають нові освітні і музичні цікавинки.

Катерина ЕСМАНОВА, студентка Інституту української філології, фото Геннадія ЦЕЛКОВСЬКОГО

Вітаємо

Уся велика Драгомановська родина і ректор університету Віктор Андрущенко вітають Народний студентський театр "Вавилон" та Народний вокальний ансамбль "Купава" з черговою блискучою перемогою у Всеукраїнському фестивалі-конкурсі мистецтв "Осінні зорі". "Вавилонівці" вибороли Першу премію, а солісти "Купави" – Гран-прі турніру. Ми віримо у вас, наші таланти!

Педагогічний дует

СЕРЦЯ ЗЛИВАЛИСЯ В ДУЕТІ...

Креативний фестиваль студентської та викладацької творчості "Педагогічний дует" проводиться в нашому університеті вже вдруге. 6-го грудня в актовій залі гуманітарного корпусу це свято музики, пісні і гарного настрою зібрало багато шанувальників з різних інститутів. Всіх захопила драйвова атмосфера, творчий дух, сповнений веселощів.

Запальна пісня "Ой вийди за село"

Безперечно, головною на цьому святі творчості була все-таки пісня, а точніше – підібрані композиції. Всі такі різноманітні, кожна по-своєму доповнювала захід, вносила свою нотку в потік енергії. Кожна мала своїх прихильників.

Звичайно ж, не можна було обійтися без наших, українських пісень. Гумористична, весела пісня "Ой мій милий вареничків хоче" була блискуче виконана доцентом кафедри психокорекційної педагогіки **Миколою Котом** та студенткою Інституту філософської освіти і науки **Іриною Зінов'євою**. Не менш жвавою була композиція "Ой вийди за село", виконана доцентом кафедри української літератури **Інною Ліпницькою** та аспіранткою, керівницею народного ансамблю "Купава" **Євгенією Чугуновою**. Більш традиційну ліричну пісню "Два кольори" заспівали директор Інституту філософської освіти і науки професор **Іван Дробот** та студентка Інституту філософської освіти і науки **Ольга Азаркіна**. Про нашу країну заспівали викладач кафедри культурології, редактор університетської газети **Сергій Русаков** та студентка Інституту корекційної педагогіки та психології **Євгенія Хміль**.

Незвичайні враження справила на глядачів композиція "Это все, что останется после меня" у виконанні професора кафедри культурології **Євгенії Більченко** та студентки **Анни Яценко**. Така спокійна, з глибоким змістом. Її присвятили пам'яті поетів і людей, яких вже немає з нами, але які залишили спогади і творчий спадок. Пісню супроводжували вдало підібрані фото. Проте головним все ж було її виконання. Словами неможливо передати ці враження. В устах цього педагогічного дуету пісня ожила по-новому. Вона примусила задуматися.

Незвичайні враження справила на глядачів композиція "Это все, что останется после меня"

Не менш яскравим був виступ з відомою всім піснею "Хочешь сладких апельсинов", яким порадували публіку викладач кафедри філософської антропології **Антон Дробович** та студентка Інституту філософської освіти і науки **Олена Марущак**. На сцені розгорнулась справжня драма, з експресивними діями, виразними жестами.

Нагородження учасників концерту

Є на світі одна країна...

Пісня "Мандри" у виконанні викладача кафедри логопедії **Олександра Козинця** та студента Інституту філософської освіти і науки **Данила Кашпура** була водночас і ліричною, і веселою. По-перше, вона була блискуче виконана, по-друге, учасники цього дуету чудово зіграли свої ролі, а доповнили дійство костюми та реквізити.

Зовсім по-новому дует, у складі якого були викладач кафедри культурології **Вікторія Василенко** та студент Інституту філософської освіти і науки **Павло Селіванов**, трактував популярний серед молоді трек "Я хочу побить посуду". Розгорнулася театральна вистава, учасники якої намагалися якомога яскравіше передати свої емоції. Було і весело, і страшно за героїв. Відчувався ритм життя.

Не обійшлося на святі й без танців. Свій жвавий танок дарували публіці учасники колективу "Свінг".

Важко виокремити окремих виконавців. Їх окремо і не було. Були дуети. Були виконавці з відкритою душею та щирим серцем. Й серця ці зливалися в дуетах.

Наприкінці концерту несподівано для глядачів, під час вручення грамот, заспівав директор Інституту корекційної педагогіки та психології академік **Віктор Синьов**. Таке завершення заходу засвідчило, що концепція заходу затребувана як студентами, так і викладачами.

Час пролетів зовсім швидко, й хотілося б продовжувати це свято, адже воно таке не схоже не наше буденне життя. Хотілося б, щоб такі фестивалі спільної студентської та викладацької творчості проводилися в нашому університеті частіше.

Оксана ЧЕРНУХА,
студентка
Інституту іноземної філології

Екскурсія

ШЛЯХАМИ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

У грудні 2012 р. відбулась екскурсія активу профкому викладачів і співробітників історичних місць України (Рівне, Дубно, Берестечко, Почаїв та Пересопниця).

Цими дорогами в минувшину ходили славетні діти України – Григорій Сковорода, Тарас Шевченко, Михайло Драгоманов, Володимир Короленко, Леся Українка, Андрій Малишко, Максим Рильський, Микола Лисенко, Ніна Матвієнко, Микола Жулинський та ін.

Історичними шляхами гарцували козацькі полки Богдана Хмельницького, Максима Кривоноса, Івана Богуна проти польської шляхти, звільняючи українські землі від рабського поневолення чужинських навал.

Характерним на той період був визвольний рух, очолюваний Кармелюком, Северином Наливайком, а також повстанський рух селянства (Коліївщина 1768 р.). А 26-30 червня 1941 р. в районі Дубно відбувалася одна з найбільших танкових битв Великої Вітчизняної війни.

Туристичні стежки пролягли шляхами героїчних подвигів Українського козацтва в битві з польським військом поблизу Берестечка 18 червня – 1 липня 1651 р.

Полки Богдана Хмельницького зхрестили шаблюки з 150-тисячною армією поляків та 20-тисячною підтримкою іноземних найманців. У війську Богдана Хмельницького нараховувалось 100 тисяч козаків за підтримки 50-тисячного татарського війська. Протягом 10 днів війська Богдана героїчно відбивали атаки польського війська. У цій битві загинуло близько 30 тис. козаків, але цілком розгромити їх полякам не вдалося. Трагічний фінал битви пояснюється тим, що 50-тисячний загін Іслама-Гірея III не діяв на повну силу через святкування мусульманського свята, яке випало на ті дні. Втрати, які зазнала кіннота татар від артилерійського вогню поляків, були сприйняті татарами як покарання Аллаха за порушення мусульманського звичаю. Відступаючи, татари забрали з собою Б. Хмельницького разом з вісімнадцятьма козаками охорони.

Незламна воля українського народу продовжувала збирати сили для поновлення подальшої визвольної боротьби проти польського гноблення українського селянства.

Проходячи землею, політою кров'ю славних синів українського народу, ми відчували потужну енергетичну силу, яка йшла від землі, змушувала битися серця ритмічніше, частіше. Низький уклін і шану ми віддали цій святій містині, пам'ятнику в честь героїчних борців визволителів від польської експансії, подвиг яких увіковічений в монументі на підгірку. Слава героїв не померкне у віках.

Від Берестечка шлях проліг до комплексної споруди Почаєвської лаври (найбільша Православна святиня західної України, друга після Києво-Печерської лаври). Монастир розміщений на високій кам'янистій горі. Засновником лаври був преподобний Мефодій, інок Києво-Печерської лаври. (Після розгрому Києва і його святинь татарами в 1240 році православні іноки утікали на захід і оселялися в містині Почаєвської гори).

Важливою подією того часу постала поява Божої Матері, яка залишила відбиток своєї правої ступні. Від неї забило джерело цілющої лікувальної води, що дає можливість зцілюватися віруючим людям від різноманітних хвороб.

Славиться лавра іконою Богоматері, яку привіз із Константинополя грецький митрополит Неофіт і вручив її Анні Гойській. Ікону Анна віддала монахам, які проживали на Почаєвській горі. Від ікони стало походити багато чудес для відвідувачів: сліпі прозрівали, хворі зцілювались. Ікона знаходиться в Успенському соборі над Царськими воротами в Зірковому кіоті.

Відвідавши святі місця лаври, екскурсія повернулася до санаторію "Червона Калина". Там чекали драгомановців відпочиваючі, бо на вечір був запланований концерт художньої самодіяльності. Тепло зустрічали присутні "золоті голоси" – університетських виконавців Руслану Лоцман, Ніну Загребельну, Миколу Яретика, а ще гучніше дякували головному лікарю

санаторію Миколі Юрійовичу Сивому за виконання його авторських пісень.

На ранок автобус вирушив до села Пересопниця, яке в історії постало як пам'ятка староукраїнської мови, де було завершено переклад Євангелія, а розпочате було у селі Двірці (Львівська обл.) в 1556 р. і завершене в 1561 р. писарем і перекладачем – монахом Григорієм. Євангеліє було створене за підтримки княгині Заславської (монахиня Параскевія). Згодом Євангеліє було подаровано Переяславському кафедральному собору Іваном Мазепою. Знаходячись у Переяславі, працюючи в Археологічній комісії, Тарас Григорович Шевченко поклонився унікальному пам'ятнику староукраїнської мови.

На Пересопницькому Євангелії присягали на вірність Україні президенти – Л. Кучма, В. Ющенко, В. Янукович (книжка важить дев'ять кілограмів, зберігається в центральній науковій бібліотеці НАНУ).

Ознайомившись з експонатами музею, створеного нещодавно на історичному місці чоловічого монастиря в с. Пересопниці, ми поверталися до Києва, милуючись обабіч дороги барвами золотої осені.

Ми щиро дякуємо прекрасному гідові Ярославу Петровичу Сивому за чудово організовану екскурсію історичними та героїчними місцями України.

Микола КОТ

НОВІ ЛІТЕРАТУРНІ ВІДКРИТТЯ

Від молодих авторів я завжди чекаю несподіванок, свіжого, незамуленого погляду на звичайні і звичні речі та море самобутньої фантазії. Чекаю на відкриття нових імен і сміливості говорити своїм неповторним голосом.
Ірен Роздобудько

Вже стало доброю традицією, що нововідкритий зал раритетних видань Наукової бібліотеки Драгомановського університету став служити і для студентів, і для викладачів університету затишним куточком, де можна поспілкуватися, відкрити для себе щось нове, незвідане. Ніколи не забудуть студенти інститутів філології, філософії, соціології, психології і управління трьох ночей, проведених в бібліотеці, де вони прилучалися до прекрасного, слухаючи розповіді незрівнянної **Галини Крюкової** про Миколу Гоголя, Михайла Булгакова, Анну Ахматову, де вони вчилися красиво читати із давніх книг, де читали власні вірші. Тож і не дивно, що саме зал раритетних видань одного вечора молодь обрала, щоб провести презентацію щойно опублікованої книжки, яку назвали **"Літературно-мистецький проект "Щоденник. RE: make".** Це експеримент колективного творення текстів на тему кохання, часу, тіла. Як на мене, досить оригінальний підхід і своє бачення "Я" у сучасному часі. Не беруся аналізувати повністю це видання, але хочеться поділитися своїми враженнями від прочитаного твору.

Мене дійсно вразили молоді люди своєю оригінальністю, незвичністю. Думки свіжі і стосуються нашого часу. Крім того, колективні автори не бояться сказати правду про деякі свої негативні сторони життя. Ідея створення такого проекту народилася вже давно, і навіть вийшла перша книга "Щоденник", а потім з'явилися відгуки, які і надихнули ініціатора цього проекту **Олександра Козинця** продовжити роботу над літературно-мистецьким проектом. Робота продовжувалась протягом трьох років (з 2007 по 2010). В цей час він працював разом з сьогоднішнім редактором газети "Педагогічні кадри", викладачем кафедри культурології **Сергієм Русаковим**, який не тільки підтримав, а й допоміг повірити в себе і в свої сили, допоміг знайти контакти з письменниками. Організатором проекту стала також **Ірина Бочар**, яка вже мала досвід роботи над мистецькими, соціальними та міжнародними проектами і любить щирих і відданих справі людей.

В чому оригінальність цієї книги? На мою думку, по-перше – це колективна праця молоді з різних міст України (Київ, Луцьк, Вінниця, Чернівці, Львів, Біла Церква, Одеса, Дніпропетровськ, Полтава, Ужгород, Донецьк, Острог, Коломия, Івано-Франківськ.)

По-друге, автори зі своєї точки зору розкрили ті поняття, до яких ми не так часто звертаємося або і зовсім забуваємо. Це поняття часу і поняття свого тіла, яке останнім часом дуже залінилося. Гарно про це сказала у своїй замальовці **Тетяна Кротевич** із Києва: *"По 15 роках моя фантазія себе вичерпала. Тіло почало поводитися свавільно, округліло, збільшилося, залягло на диван. Ні, воно не розгубило своїх навичок, просто лінувалося ними користуватися"*. І дуже приємно, що авторка допомагає зрозуміти, що ми прийшли на цей світ не для лінощів, а щоб зробити щось красиве і корисне.

По-третє, відчувається начитаність, інтелектуальність авторів. Видно, що вони знайомі з творами філософії, історії, психології. І самі намагаються пояснити, в чому полягає сенс людського життя і як його використати раціонально, щоб кожного дня ти рухався все далі шляхом прогресу .

По-четверте, твір побудований у формі щоденника, і це дало можливість авторам проявити свою індивідуальність. Продовжуючи думку попередника за останньою реплікою, кожен вносить свої думки і переживання.

По-п'яте, твір відзначається щирістю. Можливо, не все сприймуть люди старшого покоління, але цікаві для себе думки знайдуть і краще зрозуміють молодь.

І останнє. Молодь теж відноситься до кохання трепетно, і хто по-справжньому любить, той знаходить прекрасні слова, які западають в серце і душу.

"Кілька днів тому я блукав ранковими вулицями Києва і несподівано зрозумів, що все починається з тебе. Кожен мій день починається з тебе. Коли я прокидаюся вранці і бачу рожеве небо за вікном, я розумію: ти тут. Мені не обов'язково тебе бачити, але мені дуже подобається знати, що ти є. Інколи мені здається, що ти – це вікно, через яке потік моєї ніжності вливається у щось значно більше, ніж ти, я чи навіть уся наша планета. Я теж хочу бути для тебе отаким вікном, через яке твої почуття зможуть вливатися прямо у Всесвіт" (О. Квітка, м. Київ).

Людмила БИСТРОВА-ДРОБОТ,
провідний бібліотекар
залу інформаційно-пошукових систем
Наукової бібліотеки

Зимові фотокадри

У Києві в січні відбувається виставка заморожених квітів. Пропонуємо вашій увазі фотоогляд виставки співробітниці університету **Юлії КАПШУЧЕНКО**.

Фотофакт

У січні 2013 року працівники Наукової бібліотеки стали ініціаторами проведення спеціальної виставки бібліотечного фонду *"Від маленької до великої книжки"*.

Всі бажаючі мали змогу ознайомитись з різноманіттям форматів книжок, серед яких – видання ще царських часів. Особливу цікавість викликали мініатюрні книжечки та видання Данте з позолотою.

Фотопрогулянка бульваром

Січень видався не таким сніжним, як грудень, проте справжній зимовий дух в новорічну ніч все ж українці відчули. Кореспондент газети "Педагогічні кадри" продовжує фотокроки бульваром Тараса Шевченка і сьогодні вже знаходиться на перехресті з вулицею Володимирською.

Світлина Ірини ТИЩУК

Педагогічні КАДРИ газета

Газета Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова "Педагогічні кадри". Свідоцтво про реєстрацію КІ №30 від 27.01.94 р.

Головний редактор Сергій Русаков
Літературні редактори
Галина Голіцина, Людмила Кух
Комп'ютерне складання
і верстання Тетяни Ветраченко
Фото Василя Тимошенка
Наша адреса: м. Київ-30, вул. Пирогова 9, редакційний відділ, тел. (044) 239-30-85, факс 234-75-87, e-mail: gazeta@npu.edu.ua

Видавництво НПУ ім. М. П. Драгоманова
м. Київ—30, вул. Пирогова, 9
e-mail: Npu.press@i.ua
Свідоцтво про реєстрацію № 1101
від 29.10.2002 р.

Видрукувано
у друкарні НПУ імені М. П. Драгоманова.
Наклад 1000 примірників.

Відповідальність за достовірність інформації несуть автори.
Позиція редакції не завжди збігається з авторською.
Рукописи не рецензуються і не повертаються.